

"ותן חלקנו בתורתך"

עצמית במהרה לקח - מנוח נמשך לימוד התורה כל ימיו?

וכך היתה תפלתו של פהן גדול: יהי רצון
מלפניך יי אלהינו ואל ה' אבותינו שתהא
שנה זו הנאה עלינו ועל כל עמך בית ישראל
בכל מקום שהם, אם שחונה גשומה, ואל יבגס
לפניך תפלת עובדי דרכים לעניני השלום בשעה
שהעולם צריך לו, ושלום יצטרך עמך בית
ישראל בפרנסה זה קנה ולא פעם אחר שנה
שלום תפיל אשה פרי בטנה ושיחנה עצי השדה
את הנובתים לא יצדי עבדי שקטן מדבית יהודה

הגן משה לוי כבוד

אמר רבי אבהו: גדול יום הגשמים מחייבת המים.
ואילו מחייבת המים לצדיקים, ואילו גשמים - אין
לצדיקים בין לרשעים, וקלינא דרב יוסף. ידאמר רב
יוסף: מחוץ שהיא שקולה מחייבת המים -
קבעיה מחייבת המים

מזכירין גבורות גשמים. מאי טעמא? אמר רב יוסף: מתוך ששקולה
בתחיית המתים, לפיכך קבעיה בתחיית המתים.

כשם שתחיית המתים היים לעולם כך ירידת גשמים חיים לעולם
ירושלמי, גרובא

ואמר שהזכרת גשמים ר"ל מוריד
הגשם הותקנה להזכיר בברכת תחיית המתים
ר"ל אתה גבור מפני שהגשמים מחיים את
הזרעים ואת הצמחים שכבר מתו ויבשו, והיבש
נקרא בלשון תלמוד מת כמו שאמרו בתלמוד
המערב 104 לולב היבש פסול על שם 105 לא
המתים יהללו יה

כבוד משה לוי, כבוד

גבורת גשמים. ולא כח גשמים. דכל כח היינו בלין דבר אחר
ה' ויחזקנו נגד הפעולה. משא"כ גבור היינו שהתגבר נגד דבר אחר שיהיה
להתגבר ולהתנגד נגד הפעולה. וכן הוא עם הגשמים שזרדו בנצורה נגד
רחמינו וכשם מעל בני עולם. וכן כתיב ונתן לחם לכל בשר. ר"ל הפינו מי שהיה רק התיבש בשר בעלמא ואינו ראוי להקרא חיים. והפ"ה
הק"ה טעם לו לחמו. כי לעולם חמרו חיים שאין האדם ראוי להטובה:

הפ"ה טעם לו לחמו. כי לעולם חמרו חיים שאין האדם ראוי להטובה:

וכך כותב הסופר מר יצחק זיראב: סיפור זה שמעתי מפיו של מנהיג ציוני,
שבשנות ילדותו, בשמיני עשרת, בחפילת-גשם ברוסיה, שאל בבית הכנסת:
אבא, גשם בחוץ... למה מתפללים לגשם?... "מתחת לטלית בא קולו של האב:
"לד, זה לא הגשם שלנו..." קול פסקני היה זה, דוחה כל הרהור שני: "לא שלנו!"
רק לאחר הרבה שנים, בתוך מערבולת מדינית, הכין הבן כי מבעד למציאות
שלו, שבה גם הגשם זר, ראה האב את עולמו הגמון, שאיננו כהישג יד ובכל
זאת קיימ, והתפילה לגשם שלו, ביטאה השתייכות תהיכרהיגו. שהיא מעבר
למציאות וחזקה מכל מציאות.

הגן משה לוי

ציון היא דורש אין לה (ירמיה ל' י"ו) - הוכיח את השארית שנשקעה
בארצות שביים, עיי שאינו זוכרים בית המקדש - - במה הם צריכים
לזכור? אפילו בני מורה, אפילו הנידחים באיי הים צדיקים לגשמים בתקופות
תמוז - אינו שואלים את הגשמים אלא בעת שארץ ישראל צריכה להם. שאם תאמר
ישאלו בעת שהן צריכים להם, אפילו בימות החמה, נמצאו רואין את עצמן כאילו
הן בארץ שלהן, אלא יהו רואין את עצמן כאילו הן באכסניא, ולבם מכוון לארץ
ישראל ושאלתו בעונתו.

(משנת ר' אליעזר, עמ' 48*50)

דברים לב האוינו
ב יערף כמטר לקחי תול כמטר אמרתי
כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי

עשבו:

תורה תמימה

יערף כמטר וגו', תניא, היה רבי שמאי אומר, מניין אתה אומר כשם שהעיר משה
לישראל את השמים ואת הארץ כך העיר להם ארבע רוחות השמים, ת"ל יערף
כמטר וגו', זה רוח מערבית שהוא ערפו של עולם וכולו לברכה יי, תול כמטר אמרתי -
זה רוח צפונית שעושה את הרקיע נקי כהב"י, כשעירים עלי דשא - זה רוח מזרחית
שמסערת את כל העולם כשעיר יי, וכרביבים עלי עשב - זה רוח דרומית שהוא מעלה
רביבים יי (נפ"ח).

כמטר. לא כמטר הזה הבא מן הדרום שכולו לשרפן לרקון לקללה, אלא כמטר הזה
הבא מן המערב שכולו לברכה יי (נפ"ח).

כמטר לקחי. אמר רב יהודה, גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה, שנאמר יערף
כמטר לקחי, אין לקח אלא תורה, שנאמר (מש"ל ד') כי לקח טוב נתתי לכם
תורתו אל תעזבו. ורבא אמר, גדול יותר מיום שנתנה בו תורה, שנאמר יערף כמטר
לקחי, מי נתלה במי - היו אומר קטן נתלה בגדול יי (נפ"ח ד').

כמטר לקחי. [אין לקח אלא תורה, שנאמר (מש"ל ד') כי לקח טוב נתתי לכם תורתו
אל תעזבו], וכמטר, מה מטר חיים לעולם אף רברי תורה חיים לעולם יי (נפ"ח).
כמטר לקחי. [אין לקח אלא תורה, שנאמר (מש"ל ד') כי לקח טוב נתתי לכם תורתו
אל תעזבו], וכמטר, מה מטר זה אחד הוא ויורד על האילנות ונותן מפעמים
בכל אחד לפי מה שהוא, כגוף לפי מה שהוא, כוית לפי מה שהיא, כחאנה לפי מה
שהוא, כך רברי תורה כולם אחד הם, ויש בהם מקרא ומשנה, הלכות ואגרות יי (נפ"ח).
כמטר לקחי. כמטר - מה המטר הזה אי אתה רואהו עד שבא, כך תלמידי חכמים
אי אתה יודע מהם עד שישנה משנה הלכות ואגרות יי או עד שיתמנה פרנס
על הצבור יי (נפ"ח).

תול כמטר. מה כל העולם כולו שמחים בו אף רברי תורה כל העולם שמחים
בו יי (נפ"ח).

הגן משה לוי

ח נראה הבאור משום דכמו שהמטר הוא
ברכה לעולם בעת הדרשו כך הוא
נחשב לקללה כשיוורד שלא בזמנו כגון בשעת
קציר וכדומה, כנודע. ואפשר לתאר ירידתו
בזמנו בתואר ירידה לשמה. כלומר, לשם
הדרישה והצורך לו, והירידה שלא בזמנו -
ירידה שלא לשמה, ולכן אמר מקודם לזה
בגמרא כאן כל העוסק בתורה לשמה נעשית
לו סם חיים שנאמר עץ חיים היא למחזיקים
בה, וכמו המטר היוורד בעתו ובזמנו, דהיינו
ירידה לשמה, כמש"כ מביא ברכה לעולם,
וכנגד זה אמר דהלומד שלא לשמה נעשית
לו סם המות, והיינו כמטר היוורד שלא בזמנו,
דהיינו שלא לשמו, מביא קללה לעולם, ומסמך
זה על הלשון יערף כמטר לקחי, כמבואר.

כבוד משה לוי

יש ומוזה ענין התואר חיים לתורה בכמה
מקומות, כי היא חייה, עץ חיים
היא, כי חיים הם למוצאיהם, ובאגדה דתענית
ז' א' כל העוסק בתורה לשמה נעשית לו סם
חיים,

כבוד משה לוי, כבוד

אבל בגמ' חנונית דף ז' פירשו יערוף כמטר לקחי לענין למוד החורה וע"ש, ובזכרות דכ"א וכן בירו' שם פ' ז' למדו מדכתיב כי שם ה' הקרא שחייבין לזרך זכרת החורה לפניו, וא"כ אינו מחפרש כל זה הדבור לשמים וארץ המשפיעים ומושפעים זככות הטבע, אלא הצינו עוד משמעות בשמים וארץ, והיינו תלמידי חכמים ווקני הדור מכוונים בשם שמים, המשפיעים כח רוחני בישראל, וההמון המקבילים מכוונים בשם ארץ. וכבר הראנו לדעת זכ"ר ויקרא כ"ו י"ט עה"פ ושברתי את גאון עוזכם ונתתי את שמיכם כצנול וגו', שגם שם הצינו חז"ל משמעות שמים וארץ תלמידי חכמים והמון. וא"כ יהיה ביאור הענין שהזהיר את השמים והמה תלמידי חכמים שישמעו, וכמו שביארנו צפ' וילך שזו משה להקהיל צימוד לקני ישראל ותלמידי חכמים שדדור: ואדברה. המה הלכות קבועות: ותשמע הארץ אמרי פי. כאשר ישמעו ח"ח עומק הלכות ויהיו יגיעים להאזין ולהקשיב, אזי ינאלו המה דברים להשמיע להמון העם, אמרי פי, היינו דברים כבוסים ונחיים אשר יהיו דבריהם זנחת נשמעים: יערוף כמטר לקחי. למוד הלכות המכוונה בשם לקחי, יערוף כמטר, כי בשעה שהאדם הולך והמטר סוקף, הרי

כופף ראשו כדי שיהיה המטר טורד על הערוף ולא על הפנים, כך העמל זהלכות נדרש שיהא ראשו כפוף כשור לעול וכחמור למשא, ואח"כ תזף במ"ל אמרתי. יהא זוכה להזיל דברים כבוסים מתקבלים על לב הזריות כטל: בשעירים ע"י דשא. חוזר ללימוד לקחי, שיהא כמטר היורד בחוקה על דשא הגדולים ובשעת שטיפת הגשם המה נכרעים אל האדמה ונראים כמתקלקלים ומכל מקום היא עיקר גידולם, כך החורה צעמלה 10 מתשת כח האדם, אבל זהו עיקר גידולו, ואין החורה מתקיימת אלא בזה האופן, ומש"ה נקראת מלחמה של חורה, דכהולכי מלחמה על מנת כן נכנסים שיהיה כמה מהם נוזקים והרבה נחלשים מרוב זהירות ועבודה. אך הוגי חורה כמה מהם נחלים ונחשים, אבל היוצא בשלום מן המלחמה מוצא שכרו משלם: וברביבים ע"י עשב. הטל מלחלת זנחת את עשב הדק ומרבהו, כך אמרי פי, היינו דברי חוכמה הנאמרים בהמון, מתקבלים זנחת ומרכך לזכס. והקדים למוד הלכות ללימוד 2 הנוח כטל, דכל זמן שלא השתקע האדם צעמל חורה המכוונה לקחי, אין לו להזיל עניני דרוש הנאמרים כטל, באשר שנות לטעות ולהטעות זהם (א):

3217 דבר הרחב דבר

(א) והיינו שהזהיר ר"ח לתלמידיו מנעו זניכס מן ההגיון [זכרות כ"ח], ופרש"י שלא יעסקו בזמקרא יומר מדי, ואין הכוונה שלא ילמדו הרבה זמקרא, וגם הלא לא נזכר זמלח הגיון זיחוד זמקרא, דמשמעות הגיון הוא עיון, כפרש"י ע"ז ד"ט יתגה יעיין, אלא ה"פ מנעו זניכס שלא הגיעו עוד ללימוד התלמוד ועומדים זלימוד זמקרא, מן ההגיון, שהוא העיון שלא יעינו עוד זלמודם שהוא זמקרא, באשר לא עמדו עוד על עיון התלמוד לכיון אל האמת. ואימת זכ"ר פמ"א ככלתו, אמר ר' לוי ארשב"ל מה כלה זו זמקושטת זכ"ד קשוטין כך תלמיד חכם זריך להיות זריו זכ"ד ספרים, ומזה יש להזין דכמו אשה שאינה כלה, אין לה להתקשט זכ"ד קשוטין, ואם מתקשט כהא חשודה לזונה, ורק רשאה לקפל תכשיטיה ולשאח זכתיקה, כך מי שאינו תלמיד חכם אין לו להיות זריו לפרש ז"ד ספרים, ואם יפרש אזי יהא חשוד שזר מן הדרך, והוא אפיקורס, באשר הטעות מנזי לפרש זדרך לא טוב ונושא דרך אמונה, ואין לו רשות כי אם להיות זקי זכ"ד ספרים, אבל לא לפרש, אם לא שהוא תלמיד חכם זקי 10 זתלמוד וזדברי אגדה. וזכ"ר פ' חולדות אמרו ורוב דגן זה תלמוד ותירוש זה אגדה, וכן זריש ויקרא יחיו דגן זתלמוד ויפרחו כגפן באגדה, למדנו כשם שאין לשמות יין לפני מאכל לחם באשר היין משכר אז זיותר ומאזד את הדעת, כך אין להשקיע הדעת באגדה לפני התלמוד, שהוא מאזד את הדעת אז. ומזה יש להזין דמכ"ש אי אפשר לקוות להשיג מעלת התלמוד וחכמת הטבע יחד, אם לא שיקדים עמל התלמוד הרבה, ואחר שכבר עמל ומלא כדי מדתו, אז יכול להפנות גם לשערי חכמות, ויהיו שניהם שמורים ומתקיימים זידו, וה"ז האדם המעלה דומה לעץ מאכל, דכמו עץ מאכל גידולו וטובו משתלם זשלשה דברים גשם מזרות עוז טל ושמש, ושלשה אלה לא זיחד משתמשים לטובת הפרי, אלא מתחלת גידול הפרי העיקר הוא הגשם המרובה כדאי זבענית פ"א זמטרא רויא לאילנא, ואין הטל והשמש מועילים אז כלל, עד זגדל הפרי ונזרך להמתיקו אז טוב שיזא הטל לרככו ולהמתיקו, ואח"כ זא השמש וממתיקו יותר, משא"כ צעוד לא גדל כל זרכו זגשם, אין השמש מועיל כלל, ולא עוד אלא אפילו הטל הזא לרכך, זא השמש ומגזיחו וממשיכו מן הפרי, כך האדם המעלה גדל 2 ע"י התלמוד שנמשל למטר, וע"י הזנת זמקרא שהוא דברי אגדה ומשל לטל, מגיע למוסרים טובים ואין להזנהו זהליכות עולם ולהגזיח הנפש, וע"י חכמת הטבע שנמשל לשמש, כמזוחר זקהלת מה יתרון לאדם שיעמול זחמ השמש, דמשמע הטבע עוד לכבוד לפני חו"ע ולעשות גדולות זישראל, אבל סדר הגידול העיקר הוא הגשם, ואח"כ טוב זדברי אגדה שנמשל לטל, ואח"כ טוב להמתיק עוד כחו ע"י חכמת חיונית שהוא השמש, משא"כ צעוד לא גדל זלימודו, אין חכמת חיונית מועיל למעלה כבוד זישראלי כלל, ולא עוד אלא אפילו לימוד זמקרא והעיון 30 שנמשל לטל, זאים חכמות חיוניות ומגזיחים המוסר היוצא מהם, ומטיס זמקראות לעקלקלות.